

Bij de Vinkenhof Info-dag van 30 november: theologie studeren

Op zaterdag 30 november wordt er op het seminarium weer een informatiedag gehouden voor jonge mensen uit onze gemeenten die overwegen om via het dagstudieprogramma de voorgangersopleiding te volgen. Dit artikel bedoelt een uitnodiging te zijn aan het adres van zulke a.s. studenten om op 30/11 naar De Vinkenhof te komen. Tegelijkertijd maak ik van de gelegenheid gebruik om iets te schrijven over de uitgangspunten en het karakter van de studie aan het seminarium.

Theologie: je ontkomt er niet aan

Moet een aanstaand voorganger zo nodig theologie studeren? Op de juist gehouden A.V. stelde een afgevaardigde de vraag: Kan de voorgangersopleiding niet wat minder theologisch en wat meer praktijkgericht worden opgezet? Deze gedachte is niet nieuw. De traditie waarin baptistengemeenten hun identiteit hebben - de traditie van de opwekkingsbeweging - heeft altijd argwanend tegenover theologie gestaan. In 1886 werd in de V.S. het Moody Bible Institute opgericht, dat model zou gaan staan voor honderden bijbelscholen die daarna in de evangelische wereld werden gesticht. Het Moody Bible Institute heeft de toon gezet: géén theologie, alleen een praktijkgerichte opleiding tot evangelist, zending of voorganger, met een stevige ondergrond aan Bijbelkennis! Overigens begint ondertussen hier en daar het tij te keren. De vanouds bekende bijbelschool te Heverlee (België) heeft sinds enkele jaren ook een theologische faculteit. Ontkomt een bijbelschool die lang genoeg bestaat en voldoende ambitie en pretentie heeft op de lange duur toch niet aan theologie?

Theologie heeft iets onontkoombars voor iedere gelovige en voor iedere geloofsgemeenschap. Daarop wil ik nu nader ingaan. Theologie heeft iets onontkoombars, want als gelovige ontkom je niet aan de ontmoeting met medegelovigen die op sommige punten andere opvattingen hebben. De praktijk leert dat het simpelweg citeren van Bijbelteksten in zulke situaties meestal niet overtuigend werkt. Het komt er op aan de eigen overtuiging, en de bijbelgedeeltes die je als argument aanvoert, in een samenhangend verband helder te formuleren. En wie dat doet bedrijft theologie! Niet toevallig zijn geloofsbelijdenissen - en geloofsbelijdenissen zijn theologieën in een notendop - vaak opgesteld om binnen een onderling verdeelde geloofsgemeenschap helderheid en eenheid te scheppen.

Theologie heeft iets onontkoombars. Want als gelovige ontkom je niet aan de ontmoeting met ongelovige medemensen aan wie je duidelijk wilt maken wat en waarom je gelooft. Wie zijn geloof gaat uitleggen aan iemand die noch Bijbelteksten kent, noch de christelijke taal verstaat, gaat onherroepelijk theologiseren. De eerste theologen in de geschiedenis van de christelijke kerk waren de zgn. apologeten die aanhangers van de Griekse filosofie probeerden te overtuigen van de waarheid van het christelijk geloof.

Theologie, als wetenschap heeft iets onontkoombars. Want als christen ontkom je niet aan de confrontatie met jezelf. Er zit aan het geloof, aan het doen en laten en spreken van de gemeente, ook een menselijke kant. En die menselijke kant ligt open voor wetenschappelijk onderzoek. Wie deze kritische confrontaties met zichzelf, en met de geschiedenis en het karakter van zijn eigen geloofsgemeenschap afwijst, loopt de kans het menselijke voor goddelijk te gaan houden. Theologie als wetenschap durft serieus te kijken naar het menselijk aspect van geloofsuitingen, opvattingen en praktijken.

Theologie: het menselijke en het goddelijke

Ik schreef: Theologie als wetenschap bestudeert het menselijk aspect van geloof en geloofsgemeenschappen. Dit roept vragen op. Verdient zo'n wetenschap wel de naam theologie? Theologie is toch Godgeleerdheid en geen mensgeleerdheid. Inderdaad! Theologie is Godgeleerdheid, wetenschap over God en zijn werk. Maar hierbij moeten we wel in de gaten hebben, dat theologie een heel merkwaardige wetenschap is. Hoe kan een mens, al is hij honderdmaal geleerde en bedrijver van wetenschap, door eigen onderzoek te weten komen wie God is? Geleerden kunnen nog wel de planeet Mars onderzoeken, maar God niet. De ouden zeiden: De echte Godgeleerdheid is het door God geleerd zijn. Daar zit veel in. De godgeleerde is niet de autonome wetenschapper die God en zijn werk tot voorwerp van onderzoek maakt. Hij is veeleer zelf voorwerp: voorwerp van Gods handelen. De theoloog leeft van de genade en trouw van Hem die hij theologisch probeert te kennen. God en het goddelijke zijn ontoegankelijk voor wetenschappelijk onderzoek, in de moderne zin des woords. Om het heel eenvoudig te zeggen: het is wetenschappelijk noch te bewijzen dat God bestaat, noch te bewijzen dat Hij niet bestaat. Het bewijs van zijn bestaan schenkt God zelf, in het geloof, aan zijn kinderen. Theologie heeft twee kanten. In omkering van de volgorde van belangrijkheid:

1. De wetenschappelijke bestudering van het menselijke in geloofsuitspraken, geloofsuitingen en geloofsgemeenschappen. Alles wat God onder en in mensen bewerkt heeft een menselijk kant. Dat is Gods eigen keus. En we worden uitgenodigd die wetenschappelijk serieus te nemen. Deze keus is verregaand. Gods eigen Zoon is mens geworden. Gods Woord komt in de Schriften als mensenwoord tot ons. We lezen de Schriften als het Woord Gods. Maar om dat goed te kunnen, moet je wel via taalwetenschap de menselijke talen Hebreeuws en Grieks bestuderen. En moet je willen onderzoeken onder welke omstandigheden, in de loop van vele eeuwen, de bijbel is gegroeid tot het boek dat wij kennen.

2. De belangrijkste kant van theologie is het door-God-geleerd-zijn. Dit vindt plaats in gebed, meditatie, oefening in geloofsgehoorzaamheid, dienst aan de Heer en zijn gemeente.

Maar dit tweede vooronderstelt het eerste. Je leert van God wie Hij is, als je als mens serieus in de spiegel durft te kijken. We weten toch allen dat je de genade van God leert kennen als je jezelf als zondaar durft te kennen?! Welnu: dit samengaan van Godskennis en menselijke zelfkennis doortrekt de gehele theologie! In de voorgangersopleiding menen we méér te moeten doen dan mensen klaarstomen voor de praktijk. We menen niet aan theologie te mogen ontkomen. Maar de theologie die bedreven wordt moet dan wel in deze tweevoudige betekenis begrepen worden: wetenschappelijk durven kijken naar het menselijke, en tegelijkertijd door God zelf geleerd worden.

Wie 30 november wil komen

Adspirant studenten voor de dagopleiding, of zij die zich willen laten oriënteren, kunnen bij de secretaris van hun gemeente een programma van de Info-dag krijgen, samen met een aanmeldingsformulier. Zij kunnen zich ook rechtstreeks bij het seminariumkantoor aanmelden: tel. 030-784823. Maar graag wel uiterlijk 22 november!

Olof de Vries